

Inuit sulisinnaassusillit inuiaqatigiinnut arlaannik tunniussaqaqaratik pisortat ikiorsiissutaannik pisannginnissaat qanoq qulakkiissaneripput pillugu apeqquteqaat aallaavigalugu oqallinnissamik siunnersuut.

(Inatsisartunut Ilaasortaq Simigaaq Heilmann, Demokraatit)

Akissuteqaat

(Aatsitassanut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoq)

Matumuuna Naalakkersuisut Inatsisartunut Ilaasortaq Simigaaq Heilmann demokraatineersooq inuit sulisinnaassusillit inuiaqatigiinnut arlaannik tunniussaqaqqaaratik pisortat ikiorsiissutaannik pisannginnissaat qanoq qulakkiissaneripput pillugu apeqquteqaat aallaavigalugu oqallinnissamik siunnersuummik saqqummiussineranik qutsavigaat.

Assut nuannaarutissaavoq Kalaallit Nunarput ineriartorluarlunilu siuariartorfiummat. Innuttaasut amerlasoorujussuit suliffeqalersimapput, imminnullu pilersorsinnaalersimallutik. Ukiuni makkunani suliffissaqartut amerlassusaat malunnartumik amerleriartut misigisimavarput, taamaalineranilu aamma suliffissarsiortutut nalunaarsukkat ikileriartut. Tamannalu aamma assut iluarisimaarnarpoq. Inuunermut pitsaanerusumut suliaqarfiusumullu suliffissaqarneq ilinniagaqarnerlu aalajangiisuupput. Iliuserisaat naleqartinneqarlunilu inuiaqatigiinnut tamanut naleqassutsimik pilersitsinerisigut suliffeqarfimmi amerlanerit ilanngussuisinnaanerminnik misigigunikku inuttut annertuumik tamanna naleqartuuvoq.

Naak nuannaaruteqarnissamik tunngavissaqaraluartoq suli suliffeqarfiup ilinniarfeqarfiillu avataaniittorpassuaqarpoq, tassalu inuusuttut 16-iniit 25-nut ukiullit annertuumik suliassaqarfiuvoq pingaarutilik. Ukiunimi makkunanerpiaq sulisussanik pisariaqartitsinerup annertuffiani ataatsimoorfimmum – suliffeqarfinnut – innuttaasut suli amerlanerit isertinnissaannut akuutinnissaannullu periarfissaq atortariaqarpoq, taamaalillutik kikkut tamarmik ineriartornermut akuutinnissaat anguniaqqullugu. Taamaammatt inuusuttut aamma piginnaanitik suliffeqarnerup iluani iluaqutitut atornissaat pingaaruteqartuuvoq.

Apeqqutigineqartoq soqutiginarporujussuuvoq. Inuiaqatigiit ilutsinni annertuumik toqqammavigineqartoq oqallisissiarineqarusummat soorunami nuannersuuvoq, matumani kikkulluunniit inuiaqatigiinnut tunniussisinnaanertik naapertorlugu ataatsimuussusermut tunniussaqaarsinnaanissaat tunaartarineqarmat.

Pisortanit pisartagaqarnermut tunngatillugu inatsisitigut tunuliaqutitut aalajangersagaareersut aallaavigalugit sulisinnaasut pisortanit pisartagaqarnissamut pisinnaatitaaffimminnik atuutsitsiinnarniarunik sulisinnaanermut periarfissaminnik atorluanaanissaat, aammalu suliffimmik neqeroorfigitinnermi akuersisarnissaat piumasaqaataareerpoq. Pisortanit ikiorsiissutisarnermut atatillugu Inatsisartut peqqussutaanni erseqqippoq, inuiaqatigiinni tamanut imminermut, taamatullu aapparissamut, kiisalu meerarisanut 18-it ataallugit ukiulinnut pilersuinissamut pisussaatinneqartut. Taamatuttaaq Inatsisartut Inatsisaat suliffissarsiornermut

allatsissimagaanni suliffimmik neqeroorutigineqartumik, taamatulluunniit piukkunnarsarnissamik neqeroorutissiisoqarneranik akuersaarnissamik piumasaqaatissiivoq. Suliffissarsiortoq suliffimmik neqeroorfigitinnermini itigartitsippat, imaluunniit piukkunnarsarnissamut neqeroorfigitinnermi peqataajumangippat peqataaqqusaajunnaarnermik (karantæne-mik) tunniussisoqassaaq, taamatullu pisortanit ikiorsiissutisartunut kinguneqartitsinissamik inassuteqaatissiisoqassalluni.

Matumani Naalackersuisut siunnersuuteqartoq isumaqatigaat suliffeqarnerup imminut akilersinnaanissaa eqqarsaatigalugu, taamatuttaarlu innuttaasut sulisinnaassusillit inuiaqatigiinnut paarlattuanik tunniussaqsaratik pisortanit pisartagaqaannarnissaat akuersaarneqarsinnaanngitsoq. Naalackersuisut akueriumannngilaat suliffissaaleqisoqartoq sulisinnaasunik, suliffissanik neqeroorutitik suliffigisinnaasaminnik itigartitsisarnerat. Eqqaamassavarpulli innuttaasoqarmat inuiaqatigiinnut eqinnaatsumik tunniussaqsarsinnaanissamik kissaateqaraluarlutik inuunermi atukkamikkut, timimikkut aammalu tarnimikkut ajornartorsiuteqartunik. Taakkuupput innuttaasut qulliunerusuni isumaginnittoqarfiit susassaqtut qanimut suleqatigalugit ikorfartorneqartariaqarmata.

Illoqarfinni annerni matchgruppemi 1-i malillugu suliffissarsiortuni sulileriaannarnik (sulisinnaassusilinnik) soqarpiannngilaq, taamattaarlu illoqarfinni minnerni aammalumi nunaqarfinni erngerluni sulilersitsiniarneq piffinni taakkunani sulisinnaassusillit ajornartorsiutaannut aaqqiissutaasinnaanani.

Naalackersuisut siunnersuuteqartumut isumaqataapput, matumani inuiaqatigiit iluanni imminnut akerleriittumik inissisimasoqarmat, tassami Kalaallit Nunanni ilinniarsimannngitsut suliffissaaleqisutut inissisimammata paarlattuanillu avataaniit ilinniarsimannngitsunik ilinniarsimannngitsut suliassaannik isumaginnittussatut tikisitsinerit ingerlanneqartarlutik. Maluginiagassaavorlu una, avataaniit sulisussanik tikisitsinissamut Kommunimiit akuersissutinik tunniussinerit aatsaat najukkami innuttaasunit atorfirmut inuttassarsiuineq periarfissatut ajornakusoorsimatillugu ingerlanneqartarmata.

Aningaasaqarnermut inatsimmi nuttarnerulernissamut tapiissutit 2019-mi marloriaatinnngortinneqarnikuupput, tassanilu siunertarineqarpoq innuttaasut suliffissaaleqisut sulisussaaleqiffiusunut suliartornissaannut nuussinnaanernik ikiorsiineq. Maannamut 2019-imi novemberip qeqqani nuttarnerulernissamut tapiissutinik tapertippat innuttaasut 111-it piffissami aalajangersimasumi suliffinnut (sæsonarbejde) aamma suliffinnut ataavartunut.

Killilersuinissamut periarfissaatitaasut pioreersut avataasigut Majoriaq atorfinnik inuttassarsiuinermi tamakkiisumik sulinissamut periarfissalinnik innersuussinissamut sapinngisaq tamaat akisussaaffimmik ingerlatsinissaa naatsorsuutigineqartariaqarpoq. Taassuma saniatigut Ilinniagaqsarsimannngitsunut Piginnaanngorsaaqqinneq (PKU) piukkunnarsaanissamut neqeroorutit amerlassusaat najoqqutaralugu suliffeqarnermi sakkussat pisariaqartinneqartut malillugit ilinniarsimannngitsunut naleqqussarneqassaaq, taamaasilluni amerlanerusut atorfiit nalinnaasumik avataaneersunit inuttalerneqartaraluartut suliffigisinnaanissaannut nalimmassarsinnaalersikkumallugit.

Ilisimatitsissutitut nalunaarutigisinnaavara Naalackersuisut aammaarlutik Naalackersuisooqatigiit akimorlugit suliniutaasoq ukkatarimmassuk: “Imminut pilersorneq annertunerusoq”, ilaatigut amerlanerit suliffeqalernissaannik qulakkeerinninnermik

imaqartoq, aammattaarlu imminut pilersornissamut kajumissaarinerup annertusineqarnissaa. Matumani suliniutiginninnermi ilaatigut isumaliutigineqarput, qanoq imminut pilersorsinnaanissamut iliuuserisassatut siunnersuutigineqartut suliffissarsiorlumut pitsaanerpaamik tigussaasumik naapertuutigineqarsinnaanersut, matumani taakkartorneqartut piumasaqaatit ilanngunneqarlutik, tunniusimanissamut pisussaataaerit, suliffissarsiorlumut taassumalu ilaqutaasa toqqissisimanissaat, allaffissorneq ajornannginnerusooq, aammalu – taakkua saniatigut pisortanit ikiorsiissutinik kukkunersiuinerit – tunniunneqartartut sulinermit isertitanut tulluussarneqarnissaat, kiisalu imminut pilersorsinnaanissamut ersarissunik kajumissaarisinnaanissaq qulakkeerneqarluni. Aammattaaq taakkua saniatigut suliniummi: Imminut pilersorsinnaaneq annertunerusooq, pilersorsinnaanissamut isertitarineqartut assigiinngitsut ”imminut suleqatigiinnissaat” qulakkeerneqassaaq.

Naalackersuisuni nuannaarutigaarput Naalackersiuisoqatigiit akimorlugit imminut pilersorsinnaanissamut aammalu pilersorsinnaanissamut iliuuserisat pillugit suleqatigiinneq pitsaasumik ilorraallu tungaanut ingerlammat, taamaasilluni siusinnerusukkut pisortaqaarfii immikkuutaarlutik sulisarsimanagerat (silo-tænkning) ilaatigut nikeriartitsinngitsoortarsimasooq qimakkiaartuaarneqarluni. Suleqatigiinneq tamanna ingerlaannassaaq, aammalu naatsorsuutigineqarpoq, ukiuni tulliuuttuni aalajangiinissamut siunnersuummik piareersitsisoqarumaartoq Kalaallit Nunaanni suliffissarsiorlumut sulisinnaasut pillugit nutaanik piumasaqaatissiisut aammalu pisinnaatitaaffiliisut.

Taamatut oqaaseqarluta Naalackersuisut inersuarmi pissanganartumik aammalu angusaqarfiusumik oqallinnissaq qilanaaraat.